

Haarlems
Koor
lokaal

BACH & CO

Jesu Meine Freude
Gluck, Vivaldi, Mozart

mede mogelijk door:

**Gemeente
Haarlem**

Zondag 9 februari 2020

Programma

9 februari 2020

W.A. Mozart (1756 - 1791)	Ave Verum Corpus
J.S. Bach (1685 - 1750)	Jesus bleibet meine Freude (uit cantate Herz und Mund und Tat und Leben BWV 147)
J.S. Bach	Jesu meine Freude BWV 227
A. Vivaldi (1670 - 1741)	Gloria in D RV 589 2 Et in Terra Pax 7 Domini Fili Unigenite
F.A. Boieldieu (1775 - 1834)	Concert voor Harp en orkest opus 82 delen 2 en 3
C.W. Gluck (1714 – 1787)	uit de opera Orfeo ed Euridice - Ah, se intorno a questa urna funesta - Misero giovane - Mille Pene - Ah quale incognito - Men tiranne - Ah quale incognito - Ballo - Vieni a' regni del riposo - Torna o bella

-

Programmatoelichting

Jesu, meine Freude (BWV 227) is een motet. Motetten zijn meerstemmige vocale composities op een religieuze tekst, ontleend aan de bijbel of aan koralen. Ze werden uitgevoerd door koor *a cappella*, wat niet betekent dat er geen instrumentale begeleiding plaatsvond. In Bachs tijd werden zangers doorgaans ondersteund door een orgel. Soms speelden ook andere instrumenten mee. Die speelden echter niet een zelfstandige partij, maar volgden de vocale partijen, dat heet *colla parte*. Zo kunt u straks horen dat de

violisten de partijen van 1^e en 2^e sopraan en alt uit het koor volgen, de altviolisten spelen de tenorpartij en tenslotte volgen contrabas en cello de baspartij.

In de tijd dat Bach cantor was in de Thomaskirche in Leipzig (1723-1750) werden motetten beschouwd als ouderwets. De barokmuziek was je-van-het, met als kenmerken: virtuoze solozang, zelfstandige instrumentale partijen, recitatieven, de basso-continuo begeleiding etc. De barok, ook wel *stile nuovo* genoemd was dus “in” en de ingetogen motetten, voortkomend uit de polyfonietraditie rond Palestrina (*stile antico*) waren “uit”.

Bach heeft zijn bekende zes motetten (BWV 225-230) waarschijnlijk dan ook geschreven op verzoek van particuliere opdrachtgevers; de kerk zat er niet op te wachten. Desondanks waren die motetten een geweldig succes: na Bachs dood werden de cantates snel vergeten, maar de motetten hebben zich in de 2^e helft van 18^e eeuw gehandhaafd. Mozart bijvoorbeeld was er erg van onder de indruk!

In de reeks van zes Bach motetten neemt *Jesu, meine Freude* een aparte plaats in. Het is niet – zoals de andere motetten (behalve BWV 230) – dubbelkorig, maar 5-stemmig. Verder zit het perfect symmetrisch in elkaar. Het bestaat uit 11 delen. Het begint en eindigt met een eenvoudig koraal. In het midden (dl.6) zit een fuga en de delen 1 t/m 5 en 7 t/m 11 zijn elkaars spiegelbeeld. *

We houden het deze middag niet alleen bij Bach, maar laten ook tijdgenoten als Vivaldi en Gluck aan bod komen.

Antonio Vivaldi (1675-1741), die trouwens door Bach zeer bewonderd werd, schreef drie Gloria's. Wij brengen u vanmiddag een paar koordelen uit het bekendste *Gloria in D* (RV 589): het prachtige Et in terra pax en het stralende Domine Fili unigenite.

Christoph Willibald von Gluck (1714-1787) schreef de opera *Orfeo ed Euridice* rond 1760. Later maakte hij ook nog een Franse versie, maar wij laten u enkele koorstukken horen uit de Italiaanse versie. Orfeo ed Euridice vertelt het ontroerende verhaal van Orpheus, die treurt om zijn overleden vrouw Euridice. Van de goden, die vertederd zijn door zijn trouw en zijn mooie lierspel, mag hij haar terughalen uit de onderwereld, maar hij mag haar niet aankijken. Als hij dit toch doet is Euridice voor eeuwig verloren. Uiteindelijk mag hij toch met haar terugkeren naar het land der levenden.

Ik wens u een mooi concert.

Agnes Dessing

* Bron: Bespreking van *Jesu meine Freude* van J.S. Bach door Eduard van Hengel.

Sarah van den Akker (2002) was negen toen ze besloot dat ze harp wilde spelen. Nu, acht jaar verder, is de harp nog steeds haar favoriete instrument. Zoals elke beginnende leerling begon ze op een kleine hakenharp. Ze deed mee met verschillende concoursen en volgde masterclasses van onder andere Manja Smits. Naarmate de tijd vorderde ontstond er behoefte aan uitdaging en maakte ze de overstap naar een pedaalharp. Een hele verandering, maar wat een mogelijkheden opeens! Niet alleen is het repertoire voor een pedaalharp veel groter, ook ontstond nu de mogelijkheid om in een orkest mee te spelen. Sinds vier jaar is Sarah dan ook met veel plezier de harpiste van het Kennemer Jeugd Orkest (KJO), en is samenspelen het liefste wat ze met de harp doet. Vandaag speelt ze met het kamerorkest van het KJO het tweede en het derde deel van het harpconcert van Boieldieu, een van haar favorieten. Vooral het derde deel, met dat prachtige, steeds terugkerende thema, is een stuk waar ze nooit genoeg van krijgt.

Dirigent en bas/bariton **Remmert Velthuis** (1978) volgde, tijdens zijn opleiding schoolmuziek, zanglessen aan het Conservatorium van Amsterdam van 1997 tot 2004, bij Elise Galama en Ira Spaulding. Sindsdien is hij werkzaam als muziekdocent. Privé, en in het basis- en voortgezet onderwijs. Tegenwoordig volgt hij zanglessen bij Ronald Klekamp.

Daarnaast was en is hij dirigent van diverse koren, vocale ensembles en koorprojecten, op dit moment bij Haarlems Koor Lokaal. Als solist wordt hij gevraagd voor opera- en oratoriumproducties, ook verzorgt hij geregeld solorecitals met klassiek-romantisch liedrepertoire.

Kamerorkest van het Kennemer Jeugd Orkest

Het KJO kamerorkest komt voort uit het Kennemer Jeugdorkest en is inzetbaar bij koorbegeleiding, concerten in bijvoorbeeld verpleeg- en ziekenhuizen en als achtergrondmuziek bij recepties. KJO en KJO kamerorkest staan onder leiding van dirigent Matthijs Broers.

Matthijs Broers (1958) studeerde fluit aan het Conservatorium van Amsterdam en orkestdirectie aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. In 1986 stond hij aan de basis van het Bloemendaals Jeugd Orkest dat, na de fusie in 1994 met het Haarlems Jeugd Orkest, omgedoopt werd in Kennemer Jeugd Orkest (KJO). In 1990 behaalde het orkest een eerste plaats in het concours voor jeugdorkesten van de Vereniging Nederlandse Gemeenten en in 2007 een eerste prijs Cum Laude op het Internationale Concours voor Jeugdorkesten in Neerpelt, België. Naast de reguliere concerten treedt het KJO sinds zomer 2017 op tijdens het Spaarne-concert en al sinds 2008 bij het Herdenkingsconcert op 4 mei in de Haarlemmer Hout, in beide gevallen altijd met bekende artiesten uit de wereld van pop en klassieke muziek.

U hoort vanmiddag de volgende instrumentalisten.

Viool: Kilian, Ghislaine, Hanna, Hannah, Amber, Juke, Katja, Linde, Noera, Rozemarijn den D., Sofie, Rozemarijn V., Susanne

Altviool: Elisa, Lize

Cello: Annalise, Hidde

Contrabas: nog niet bekend

Fluit: Ming

Harp: Sarah

Haarlems Koor Lokaal bestaat reeds 30 jaar. Het bestaat op dit moment uit 18 mannen en vrouwen en staat onder de enthousiaste leiding van dirigent Remmert Velthuis. Wij streven naar kwaliteit maar houden ook van gezelligheid. Ons repertoire omvat klassieke muziek of muziek in klassieke uitvoering. Regelmatig laat Haarlems Koor Lokaal zich begeleiden door piano, orgel of orkest. Op zondag 19 april aanstaande zijn wij te gast bij het voorjaarsconcert van het KJO. Ons volgende concert zal een jubileumconcert zijn met hoogstwaarschijnlijk een Engels programma. Volg onze website www.haarlemskoorlokaal.nl voor de bijzonderheden. Zoekt u een leuk koor

om in te zingen kijk dan ook eens op de website en/of stuur een mail aan Afra Essen: secretaris@haarlemskoorlokaal.nl.

U hoort vanmiddag de volgende zangeressen en zangers.

Sopranen: Afra Essen, Agnes Dessing, Corine Bart, Jeanette de Vos , Maartje Keulers-Tuynman, Mathilde Minderhoud

Alten: Anneke Don, Barbara Heckel, Liesbeth Heerink, Geja Muffels, Kris van Gasteren, Marian Janssen, Marijke Meindersma

Tenoren: Huub Dries, Peter Voerman, Matthew Fullalove

Bassen: Dolf Bruinsma, Björn Heirman, Frans Kalse, Ron Zantvoort

Teksten

Mozart Ave verum Corpus

Ave verum corpus,
natum de Maria Virgine,
Vere passum, immolatum
In cruce pro homine,
Cujus latus perforatum
Unda fluxit et sanguine,
Esto nobis praegustatum
In mortis examine.

Gegroet waarachtig lichaam
geboren uit de Maagd Maria
dat werkelijk heeft geleden
en voor de mens geofferd is aan het
kruis. Uit wiens doorboorde zijde
water met bloed vloeide.
Wees voor ons een voorsmaak
tijdens de beproeving van de dood.

Bach Jesus bleibet meine Freude

Jesus bleibet meine Freude,
meines Herzens Trost und Saft,
Jesus wehret allem Leide,
er ist meines Lebens Kraft,
meiner Augen Lust und Sonne,
meiner Seele Schatz und Wonne;
darum laß ich Jesum nicht
aus dem Herzen und Gesicht.

Jezus blijft mijn vreugde,
de troost en het levenssap van mijn
hart, Jezus weert al het leed,
Hij is de kracht van mijn leven,
de lust en de zon voor mijn ogen,
de schat en de gelukzaligheid van mijn
ziel; daarom laat ik Jezus niet gaan
uit mijn hart en uit mijn oog.
(vert. Ria van Hengel)

Bach Jesu meine Freude

I
Jesu, meine Freude,
meines Herzens Weide,
Jesu, meine Zier,
ach wie lang, ach lange
ist dem Herzen bange,

I
Jezus, mijn verblijden,
voor mijn hart de weide,
waar het vrede vindt,
't hart dat in verlangen
naar U is bevangen,

und verlangt nach dir!
Gottes Lamm, mein Bräutigam,
außer dir soll mir auf Erden
nichts sonst Liebers werden.

II

Es ist nun nichts Verdammliches
an denen, die in Christo Jesu sind,
die nicht nach dem Fleische wandeln,
sondern nach dem Geist.

III

Unter deinem Schirmen
bin ich vor den Stürmen
aller Feinde frei.
Laß den Satan wittern,
laß den Feind erbittern,
mir steht Jesus bei.
Ob es itzt gleich kracht und blitzt,
ob gleich Sünd und Hölle schrecken:
Jesus will mich decken.

IV

Denn das Gesetz des Geistes,
der da lebendig machet
in Christo Jesu,
hat mich frei gemacht
von dem Gesetz der Sünde
und des Todes.

V

Trotz dem alten Drachen,
trotz des Todes Rachen,
trotz der Furcht dazu!
Tobe, Welt, und springe;
ich steh hier und singe
in gar sichrer Ruh.
Gottes Macht hält mich in Acht;
Erd und Abgrund

dat U zo bemint.
Lam, o kom, mijn Bruidegom.
Buiten U is niets op aarde
zo beminnesswaardig.

II

Dus wie in Christus Jezus zijn,
worden niet meer veroordeeld en
laten hun leven niet langer beheersen
door hun eigen wil, maar door de
Geest.

III

Als Gij mij wilt hoeden,
ben ik voor het woeden
van de vijand vrij.
Laat de satan tieren
en zijn zege vieren,
Jezus staat mij bij.
Lijkt het wel of dood en hel
over mij schijnt los te breken,
Jezus is mijn vrede.

IV

De wet van de Geest
die in Christus Jezus
leven brengt,
heeft u bevrijd
van de wet van de zonde
en de dood.

V

Trotseer de oude draak!
Trotseer de muil van de dood!
Trotseer de angst daarvoor!
Raas maar, wereld, spring maar op,
ik sta hier en ik zing
in veilige rust.
Gods macht zorgt voor mij,
aarde en afgrond

muß verstummen,
ob sie noch so brummen

VI

Ihr aber seid nicht fleischlich,
sondern geistlich,
so anders Gottes Geist
in euch wohnt.
Wer aber Christi Geist nicht hat,
der ist nicht sein.

VII

Weg mit allen Schätzen!
Du bist mein Ergötzen,
Jesu, meine Lust!
Weg ihr eitlen Ehren,
ich mag euch nicht hören,
bleibt mir unbewußt!
Elend, Not, Kreuz, Schmach und Tod
soll mich, ob ich viel muß leiden,
nicht von Jesu scheiden.

VIII

So aber Christus in euch ist,
so ist der Leib zwar tot
um der Sünde willen;
der Geist aber ist das Leben
um der Gerechtigkeit willen.

IX

Gute Nacht, o Wesen,
das die Welt erlesen,
mir gefälltst du nicht!
Gute Nacht, ihr Sünden,
bleibet weit dahinten,
kommt nicht mehr ans Licht!
Gute Nacht, du Stolz und Pracht!
Dir sei ganz, du Lasterleben,
gute Nacht gegeben.

moeten verstommen
hoe ze ook tekeergaan.

VI

Maar u leeft niet zo.
U laat u leiden door de Geest,
want de Geest van God woont in u.
Iemand die zich niet laat leiden door
de Geest van Christus behoort
Christus ook niet toe.

VII

Wat gij ook aan schatten,
wereld, moogt bevatten,
Jezus is mijn lust.
Ach, wat zou ik wensen
eer en hoop der mensen,
elders is mijn rust.
Smaad en nood en kruis en dood
zal mij, wat ik ook moet lijden,
niet van Jezus scheiden.

VIII

Als Christus echter in u leeft,
bent u door de zonde
weliswaar sterfelijk,
maar de Geest schenkt u leven,
omdat u door God als rechtvaardigen
bent aangenomen.

IX

Goedenacht, o wezen
dat de wereld heeft gekozen,
mij beval je niet.
Goedenacht, zonden,
blijf ver weg,
kom niet meer aan het licht!
Goedenacht, trots en pracht!
Moge jou, zondig leven,
een goede nacht worden gegeven!

X

So nun der Geist des,
 der Jesum von den Toten
 auferwecket hat,
 in euch wohnt,
 so wird auch derselbige,
 der Christum von den Toten
 auferwecket hat,
 eure sterbliche Leiber
 lebendig machen, um des Willen,
 daß sein Geist in euch wohnt.

XI

Weicht, ihr Trauergeister,
 denn mein Freudenmeister,
 Jesus, tritt herein.
 Denen, die Gott lieben,
 muß auch ihr Betrüben
 lauter Zucker sein.
 Duld ich schon hier
 Spott und Hohn,
 dennoch bleibst du auch im Leide,
 Jesu, meine Freude.

Vivaldi uit Gloria

Et in terra pax hominibus
 bonae voluntatis.
 Laudamus te.
 Benedicimus te.
 Adoramus te.
 Glorificamus te.
 Gratias agimus tibi
 propter magnam gloriam tuam.
 Domine Deus, Rex caelestis,
 Deus pater omnipotens.

X

Want als de Geest van hem
 die Jezus uit de dood
 heeft opgewekt
 in u woont,
 zal hij
 die Christus
 heeft opgewekt
 ook u die sterfelijk bent,
 levend maken door zijn Geest,
 die in u leeft.

XI

Wat zou ik nog treuren,
 als de Heer der vreugde,
 Jezus binnenschrijdt!
 Zij die God beminnen
 zullen vreugde winnen
 ook uit bitterheid.
 Of mij 't kwaad
 naar 't leven staat,
 toch zijt Gij ook in mijn lijden,
 Jezus, mijn verblijden.
 (Vertaling grotendeels Liedboek voor
 de kerken + De Nieuwe Bijbelvertaling
 (uit de brief aan de Romeinen, 8 vers
 1,2,9,10; deels Ria van Hengel)

En op aarde vrede
 aan de mensen van goede wil.
 Wij loven U.
 Wij zegenen U.
 Wij aanbidden U.
 Wij verheerlijken U.
 Wij danken U
 om uw grote heerlijkheid.
 Heer God, Koning van de Hemel,
 God, almachtige Vader.

Domine Fili unigenite,
Jesu Christe altissime.
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris.
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.
Quoniam tu solus sanctus.
Tu solus Dominus.
To solus Altissimus,
Jesu Christe.
Cum sancto spiritu,
in gloria Dei Patris.
Amen.

Gluck, koren uit Orfeo ed Euridice
CORO di pastori en Ninfe

Ah, se intorno a quest'urna funesta,
Euridice, ombra bella, t'aggiri...
odi i pianti, i lamenti, i sospiri
che dolenti si spargon per te.

CORO delle Furie en degli Spettri

Misero giovane!
che vuoi, che mediti?
Altro non abita
che lutto e gemito
in queste orribili soglie funeste!

ORFEO

Mille pene, ombre moleste,
come voi sopporto anch'io!
Ho, con me l'inferno mio,
me lo sento in mezzo al cor.

CORO

Ah quale incognito

Heer, eniggeboren Zoon,
Jezus Christus, Allerhoogste.
Heer God, Lam Gods, Zoon van de
Vader. Die de zonden der wereld
wegneemt, ontferm U over ons,
ontvang onze smeekbede.
Die zetelt aan de rechterhand van de
Vader, ontferm U over ons.
Want Gij alleen zijt heilig.
Gij alleen zijt de Heer.
Gij alleen zijt de allerhoogste,
Jezus Christus.
Met de Heilige Geest,
in de glorie van God de Vader.
Amen.

KOOR van Herders en Nymfen

Ach, als jij zweeft rond dit graf,
Euridice, schone schaduw,
hoor dan het wenen, het klagen, de
zuchten waarmee wij jou betreuren.

**KOOR van Wraakgodinnen en
Geesten**

Ellendige jongeman
wat wil je, wat ben je van plan?
Hier woont slechts
rouw en gejammer,
in dit afschuwelijke oord van verderf!

ORPHEUS

Duizend smarten, wrede Schimmen,
heb ik net als jullie te doorstaan, ik
draag mijn eigen hel mee, haar voel ik
midden in mijn hart!

KOOR

Ach, welk onbekend

affetto flebile
dolce a sospendere
vien l'implacabile
nostro furor?

ORFEO

Men tiranne, ah! Voi sareste
Al mio pianto, al mio lamento
se provaste un sol momento
cosa sia languir d'amor!

CORO

Le porte stridano
su' neri cardini
e il passo lascino sicuro e libero
al vincitor!

CORO di Eroi ed Eroine

Vieni a' regni del riposo
Grand'eroe, tenero sposo;
raro esempio in ogni età!
Euridice Amor ti rende;
già risorge, già riprende
la primiera beltà.

CORO

Torna, o bella, al tuo consorte
che non vuol che più diviso
sia da te, pietoso il ciel.
Non lagnarti di tua sorte,
che può dirsi un altro Eliso
uno sposo sì fedel!

zoet gevoel komt
onze ontembare woede
verzachten?

ORPHEUS

Minder wreed, ach!, zouden jullie je
gedragen jegens mijn huilen en klagen
als jullie één moment zelf zouden
ervaren wat het is om door de liefde
weg te kwijnen.

KOOR

Mogen de poorten knarsen
op de zwarte scharnieren
en de overwinnaar veilig en vrij
doorgang verlenen!

KOOR van Helden en Heldinnen

Treed binnen in dit vreedzaam oord,
grote held, tedere gemaal,
die in elk tijdperk een voorbeeld zou
zijn. Amor geeft je Euridice terug;
ze komt alweer tot leven, herkrijgt al
haar schoonheid van weleer.

KOOR

Keer terug, schoonheid, naar je
echtgenoot want de barmhartige
hemel wil niet dat hij
nog langer gescheiden is van jou.
Klaag niet over je lot, want zo een
trouwe bruidegom kan men wel een
tweede Elysium noemen.

Met dank aan Bertie Joan van Heuven voor het maken van de flyer/voorkant
van het boekje en aan Barbara Heckel voor het verzamelen van teksten en
vertalingen.

Haarlems Koor lokaal